

HOE DENKT NEDERLAND OVER DE PENSIOEN- STANDPUNTEN VAN DE FNV?

ONDERZOEKSRAPPORT

Maart 2019

21075

TOÏTA

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING

PAGINA 3

2. CONCLUSIES

PAGINA 5

3. RESULTATEN

PAGINA 9

4. STEEKPROEF & VERANTWOORDING

PAGINA 18

GESCHREVEN DOOR

BERTINA RANSIJN

Onderzoeker

bertina@totta.nl

GESCHREVEN VOOR

HARRIE LINDELAUFF

A black and white photograph of a road with several arrows pointing in different directions. A large, solid pink circle is overlaid on the right side of the image, partially covering the road and the text. The word "INLEIDING" is written in white, bold, uppercase letters across the center of the pink circle.

INLEIDING

ACHTERGROND & DOELSTELLING

De FNV zet zich in voor veel verschillende thema's, waaronder een goed pensioen voor iedereen. In maart organiseert de FNV een staking, waarbij drie standpunten centraal staan. De FNV wil graag weten wat haar achterban en Nederlanders van deze punten vinden en wil daarnaast ook de actiebereidheid peilen. Hiervoor is aan Totta gevraagd om een opinieonderzoek uit te voeren onder Nederlanders en het ledenpanel van de FNV.

De doelstelling van het onderzoek is:

Inzicht verkrijgen in de mening van Nederland over de standpunten van de FNV over pensioen.

VERGELIJKINGEN IN RAPPORT

In het rapport maken we overal een vergelijking tussen FNV-leden (leden) en representatief Nederland (NL). Verder splitsen we de resultaten toe op werkenden. Dus waar het gaat over leden bedoelen we werkende FNV-leden en bij Nederlanders (NL) bedoelen we werkende Nederlanders. Daar waar relevant noemen we wel interessante verschillen met gepensioneerd/ VUT of een van de overige situaties (schoolgaand/ studerend, werkzoekend/ werkloos/ bijstand, (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt).

Daarnaast rapporteren we daar waar relevant significante verschillen op de volgende kenmerken:

- Werktype (loondienst, zelfstandig)
- Opleidingsniveau (laag, midden, hoog)
- Geslacht
- Leeftijd

A black and white photograph of a golf course. In the foreground, there is a large, textured area, possibly a fairway or rough. In the middle ground, a golf green is visible with a flag on a tall pole. The background shows a clear sky and some distant trees or buildings. A large, bright pink circle is superimposed over the right side of the image, partially overlapping the green and the sky. The word "CONCLUSIES" is written in large, white, bold, sans-serif capital letters across the center of the image, overlapping the pink circle and the green.

CONCLUSIES

CONCLUSIES (1/3)

De standpunten van de FNV zijn over het algemeen voor zowel leden als Nederlanders (heel) belangrijk. De standpunten worden door een meerderheid van de leden en Nederlanders gesteund. Over het algemeen iets meer door leden, behalve het standpunt 'een pensioen voor iedereen', dit vinden zowel leden als Nederlanders belangrijk. Veel standpunten hebben wel een eigen specifieke achterban wanneer we vragen welk standpunt het belangrijkste is.

1. Bevriezen van AOW-leeftijd: dit standpunt is belangrijker voor leden, werkenden in loondienst, laagopgeleiden en 46-65 jarigen. Onder leden is dit punt ook het belangrijkste voor overige arbeidssituaties.

2. Schrapen boete eerder stoppen: dit standpunt is voor zowel leden als Nederlanders niet vaak het belangrijkste punt.

3. Indexatie pensioenen: dit standpunt is verreweg het belangrijkste voor gepensioneerden, zowel onder leden als Nederlanders. Werkende leden en Nederlanders vinden dit standpunt relatief gezien niet zo vaak het belangrijkste punt.

4. Een pensioen voor iedereen: Nederlanders vinden dit punt vooral belangrijk. Daarnaast is dit punt belangrijker voor zelfstandigen, overige arbeidssituaties, hoogopgeleiden en jonger dan 35 jarigen. Voor zelfstandigen binnen leden en overige arbeidssituaties binnen Nederlanders is dit punt en het eerste punt ('bevriezen van AOW-leeftijd') ongeveer even belangrijk, deze twee punten zijn door deze groepen ongeveer even vaak als belangrijkste genoemd.

CONCLUSIES (2/3)

Hoge mate van actiebereidheid onder leden én Nederlanders

Een ruime meerderheid van zowel leden als Nederlanders geeft aan in kleine, zekere of grote mate bereid te zijn om actie te voeren voor een beter pensioen, namelijk ongeveer negen van de tien. Hierbij is het grootste gedeelte in zekere mate actiebereid. Onder leden zijn werkenden in loondienst vaker actiebereid dan zelfstandigen. Gepensioneerden leden zijn ook nog relatief vaak actiebereid in vergelijking met Nederlandse gepensioneerden.

Actie voeren via handtekeningen plaatsen en petitie ondertekenen heeft de voorkeur. Dit kiest een ruime meerderheid van zowel leden als Nederlanders. De andere opties, het werk tijdelijk neerleggen en actiebijeenkomsten bijwonen, kiest men minder vaak, een kwart tot een derde.

Veel Nederlanders en leden maken zich erg veel zorgen over pensioen

Nederlanders en leden maken zich relatief veel zorgen over hun pensioen. Zo geeft bijna de helft van de leden aan zich heel erg veel zorgen te maken over gezond te kunnen blijven werken tot aan hun pensioen. Dit zijn met name laagopgeleiden, bijna twee derde maakt zich erg veel zorgen. Onder leden maken zelfstandigen zich iets minder vaak zorgen hierover.

Verder maakt een derde van de Nederlanders en leden zich heel erg veel en de helft enigszins zorgen over voldoende pensioen hebben om mee rond te komen. Wederom maken vooral laagopgeleiden zich heel erg veel zorgen hierover.

Een grote meerderheid van de werkende Nederlanders en leden vindt dan ook dat mensen met zwaar werk eerder moeten kunnen stoppen met werken.

CONCLUSIES (3/3)

Zowel leden als Nederlanders zijn relatief positief over de FNV

Leden en Nederlanders zijn over het algemeen positief over de rol van de FNV in het pensioenoverleg, ongeveer de helft tot twee derde is (heel) positief. Dit geldt met name voor leden en dan vooral degene in loondienst en ouder dan 56 jaar. Ook staan naast leden relatief veel Nederlanders achter de visie van de FNV over pensioenen, namelijk ruim twee derde. Dit zijn met name laagopgeleiden en onder leden werkenden in loondienst.

Een iets minder groot aantal vindt het terecht dat de FNV niet verder praat over een pensioenakkoord, maar actie voert. Zes van de tien Nederlanders en zeven van de tien leden zijn het hier (helemaal) mee eens. Dit zijn wederom vooral laagopgeleiden.

Vooraf overheid en werkgevers verantwoordelijk voor goed pensioen

Zowel werkende Nederlanders als leden vinden met name dat de overheid en werkgevers verantwoordelijk zijn om te zorgen voor een goed pensioen. Leden vinden relatief vaak dat (ook) vakbonden hier verantwoordelijk voor zijn. Zelfstandigen (onder leden) en hoogopgeleiden vinden relatief vaak dat het ieders eigen verantwoordelijkheid is.

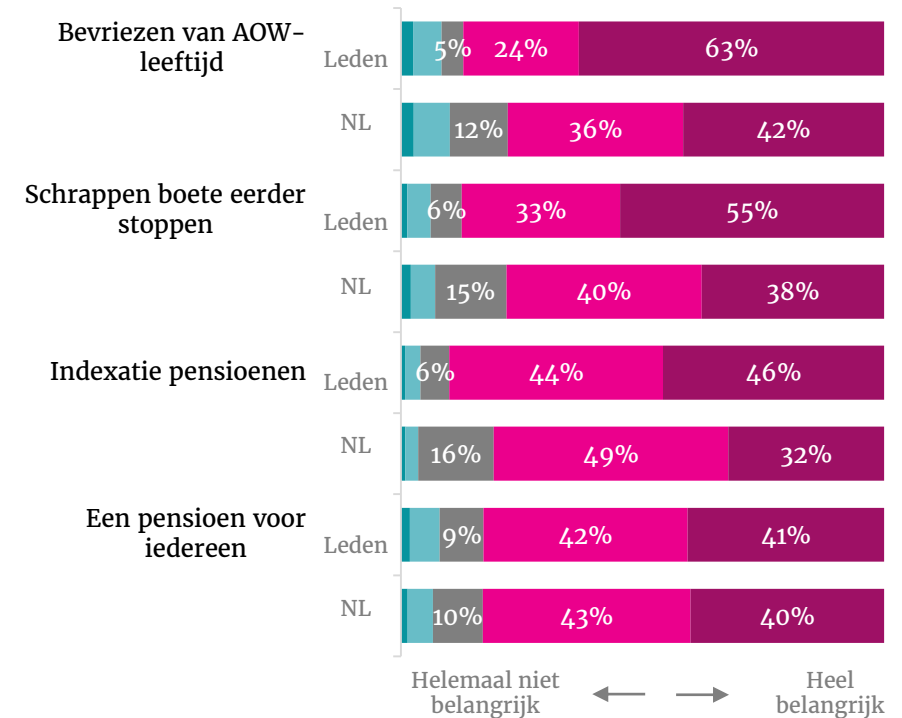
RESULTATEN

ZOWEL LEDEN ALS NEDERLANDERS VINDEN PENSIOENSTANDPUNTEN VAN DE FNV BELANGRIJK

Zowel leden als Nederlanders vinden over het algemeen alle vier de standpunten* van de FNV (heel) belangrijk. Leden weliswaar iets meer, met name als het gaat om 'bevriezen van AOW-leeftijd' en 'schrappen boete eerder stoppen'. Het bevriezen van de AOW-leeftijd vindt bijna twee derde van de leden heel belangrijk terwijl minder dan de helft van de Nederlanders dit vindt. Het schrappen van de boete op eerder stoppen vindt 55% van de leden heel belangrijk en 38% van de Nederlanders.

De standpunten zijn onder leden vooral belangrijk bij laag en midden opgeleiden, bij Nederlanders geldt dit ook voor het eerste standpunt. Verder zijn de eerste drie standpunten vooral belangrijk bij werkenden in loondienst (onder leden, bij Nederlanders alleen bij 'indexatie pensioenen'), het standpunt 'een pensioen voor iedereen' is juist belangrijk voor zelfstandigen (onder leden).

Hoe belangrijk vind je deze punten van de FNV?
Basis: werkzaam (n=3006)

* Zie bijlage voor meegegeven informatie van deze standpunten

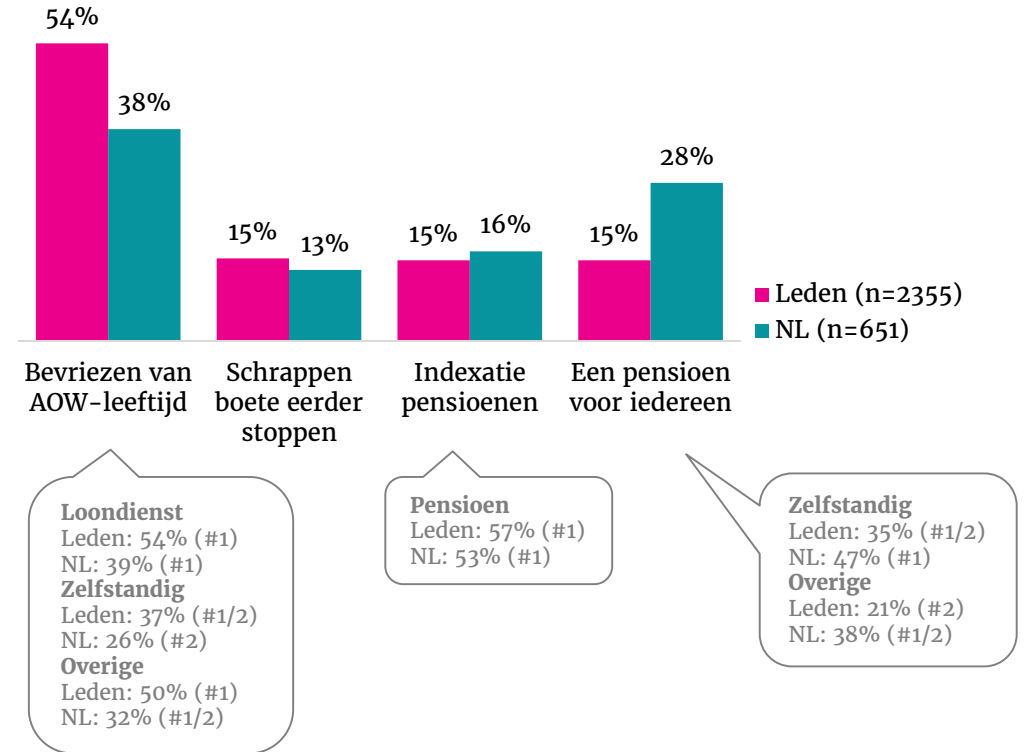
BEVRIEZEN AOW-LEEFTIJD BELANGRIJKSTE PUNT VOOR ZOWEL LEDEN ALS NEDERLANDERS

Wanneer we vragen welk standpunt van de vier het belangrijkste is, zien we een paar opvallende verschillen. Allereerst is punt één belangrijker voor leden en punt vier belangrijker voor Nederlanders. Wat betreft de verschillende arbeidssituaties is 'bevrozen van AOW-leeftijd' duidelijk het belangrijkste voor werkenden in loondienst (leden en NL). Voor zelfstandigen is dit iets minder belangrijk (leden) en is 'een pensioen voor iedereen' juist erg belangrijk (leden en NL). Voor overige arbeidssituaties zijn beide punten belangrijk, wel is onder leden het eerste standpunt iets meer favoriet. Indexeren van het pensioen is logischerwijs het belangrijkste punt voor gepensioneerden.

Het standpunt 'een pensioen voor iedereen' vinden hoogopgeleiden vaker het belangrijkste in vergelijking met laagopgeleiden (leden: 22% t.o.v. 11%) en ook jonger dan 35 jarigen in vergelijking met 46-65 jarigen (leden: 29% t.o.v. 14%, NL: 42% t.o.v. 22%). Het eerste standpunt vinden laagopgeleiden belangrijker dan hoogopgeleiden (leden: 51% t.o.v. 35%, NL: 39% t.o.v. 29%) en ook voor 46-65 jarigen in vergelijking met jonger dan 35 jarigen (leden: 56% t.o.v. 28%, NL: 46% t.o.v. 27%).

Welk punt is voor jou het belangrijkste?*

Basis: werkzaam (n=3006)

* Geen van bovenstaande (leden: 2%, NL: 2%), Weet niet (leden: 1%, NL: 3%)

HOGE MATE VAN ACTIEBEREIDHEID, MET NAME IN DE VORM VAN HANDTEKENINGEN PLAATSEN

Een heel groot deel geeft aan in bepaalde (*kleine, zekere* en *grote*) mate bereid te zijn om in actie te komen voor een beter pensioen, dit geldt zowel voor leden als Nederlanders (90% en 85%). Hiervan geeft ongeveer een kwart aan dat dit in *grote* mate is en de helft in *zekere* mate.

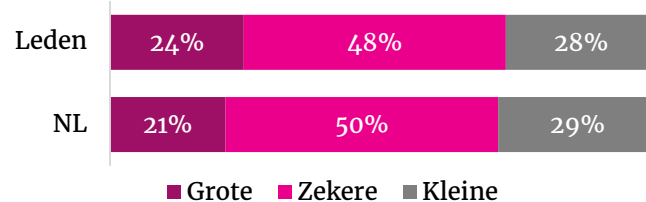
Onder leden zijn werkkenden in loondienst vaker actiebereid dan zelfstandigen (92% t.o.v. 72%). Ook zijn ze vaker in *grote* en *zekere* mate actiebereid (73% t.o.v. 50%). Onder Nederlanders zijn gepensioneerden een stuk minder vaak actiebereid, namelijk twee derde. Onder leden is nog een groot deel van de gepensioneerden in bepaalde mate actiebereid (85%).

De meeste mensen zouden in actie willen komen door middel van handtekeningen plaatsen en petities ondertekenen, ruim driekwart geeft dit aan (leden: 80%, NL: 76%). Ook bijna een derde zou tijdelijk het werk neer willen leggen als manier om in actie te komen. Dit zijn met name werkkenden in loondienst, zelfstandigen geven dit logischerwijs veel minder vaak aan (leden: 8%, NL: 18%). Verder zijn leden iets vaker bereid om actiebijeenkomsten bij te wonen, bijna een derde geeft dit aan (31%).

90%
85%

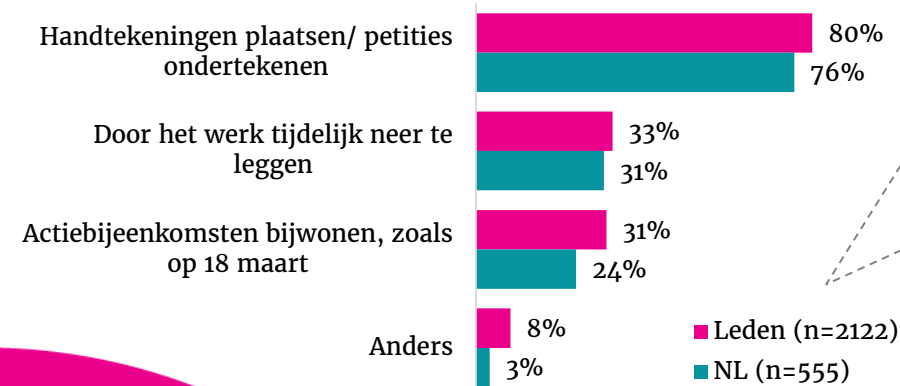
Actiebereid*

Mate van actiebereidheid
Basis: werkzaam en actiebereid (n=2677)

Op wat voor manier zou je in actie willen komen?

Basis: werkzaam en actiebereid (n=2677)

“Media aandacht vragen” (leden)
 “Politiek betrekken/ op de juiste partij stemmen”
 “Informereren op de werkplek”
 “Meedenken aan een beter plan” (leden)
 “Collectieve actievoering met alle vakbonden, niet alleen FNV” (leden)

* Samenvoeging van *kleine, zekere* en *grote* mate van actiebereidheid; % = Leden (n=2355) ; % = NL (n=651).

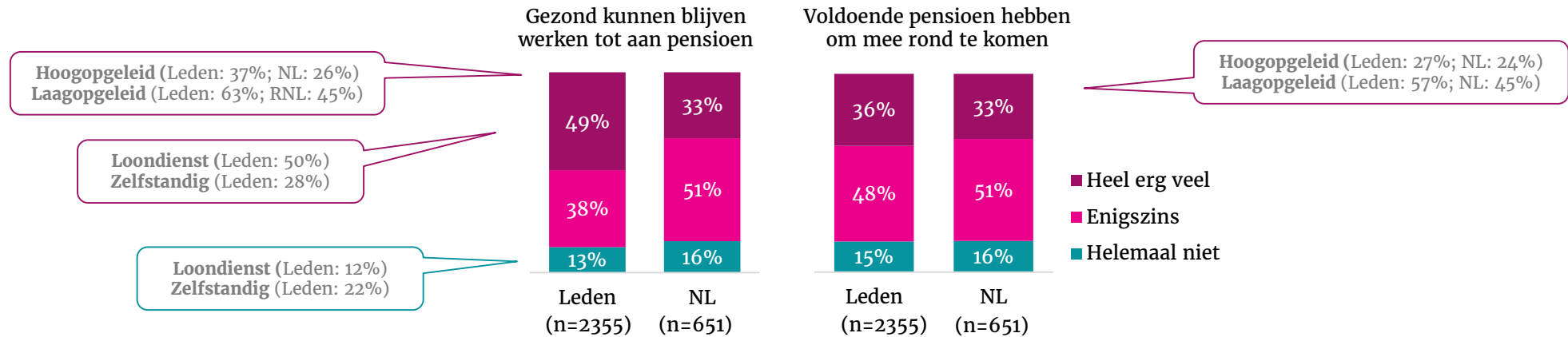
BREDE ZORGEN OVER PENSIOEN BIJ ZOWEL LEDEN ALS NEDERLANDERS

Over het algemeen maken redelijk veel werkenden zich zorgen over gezond kunnen blijven werken tot aan pensioen en of ze voldoende pensioen hebben om rond te komen. Hierbij maken met name leden zich zorgen over gezond kunnen blijven tot aan pensioen, bijna de helft zegt zich *heel erg veel* zorgen te maken.

Met name leden werkzaam in loondienst maken zich zorgen over hun gezondheid, zelfstandigen zeggen vaker *enigszins* (50%) en *helemaal niet* (22%). Daarnaast maken laagopgeleiden zich vaker zorgen, wat betreft gezondheid en voldoende pensioen, dan hoogopgeleiden, die zeggen vaker *helemaal niet*. De meerderheid (57% tot 63%) van de laagopgeleiden maakt zich *heel erg veel* zorgen.

In hoeverre maak jij je zorgen over...

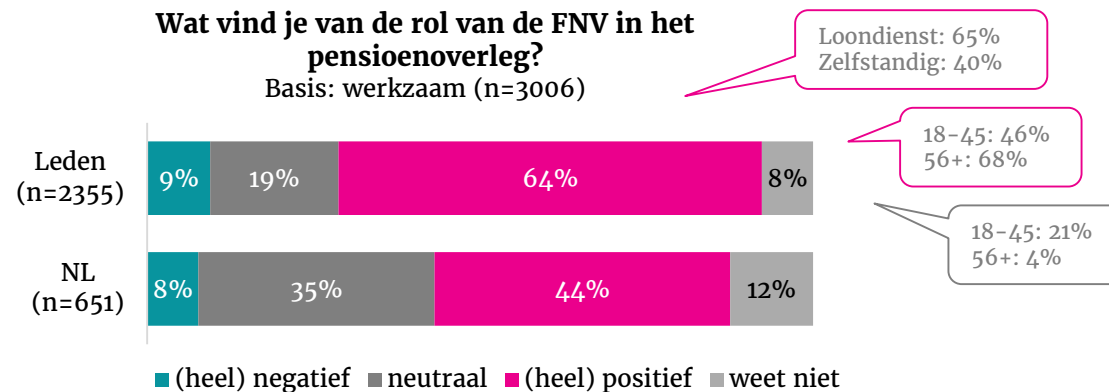
Basis: werkzaam (n=3006)

NEDERLANDERS OVERWEGEND POSITIEF OVER DE ROL VAN DE FNV IN PENSIOENOVERLEG

Over het algemeen zijn zowel leden als Nederlanders positief over de rol van de FNV in het pensioenoverleg. Niet verassend, leden zijn meer uitgesproken, bijna twee derde is (heel) positief tegenover bijna de helft van de Nederlanders (44%). Zij zijn iets vaker neutraal en zeggen iets vaker *weet niet*, maar zijn niet negatiever.

Onder leden zijn zelfstandigen een stuk minder positief, namelijk 40% is (heel) positief over de rol van de FNV tegenover bijna twee derde van de werkenden in loondienst (65%). Ook ouderen (56+) zijn meer uitgesproken positief. 18 tot 45 jarigen zeggen vaker *weet niet*.

OOK GROOT DEEL VAN NEDERLANDERS STAAT ACHTER VISIE VAN DE FNV OVER PENSIOENEN

Over het algemeen zijn veel werkenden het eens met de stellingen*, leden zijn hier wel meer uitgesproken over dan Nederlanders. Een grote meerderheid staat bijvoorbeeld achter de visie van de FNV over pensioenen en een iets minder groot deel vindt het terecht dat de FNV momenteel niet verder praat over het pensioenakkoord, maar actie voert.

Onder leden zijn werkenden in loondienst het vaker eens met deze twee stellingen dan zelfstandigen (*visie FNV: 81% t.o.v. 64%, niet verder praten: 70% t.o.v. 53%*). Zelfstandigen zijn vaker neutraal en het (helemaal) oneens. Verder zijn met name laagopgeleiden het met beide stellingen (helemaal) eens. Hoogopgeleiden zijn over het algemeen vaker (helemaal) oneens.

Ook een groot deel van de werkende leden en Nederlanders vindt dat mensen met zwaar werk eerder moeten kunnen stoppen met werken, 78% tot 85% is het (helemaal) eens met de stelling. Hierbij zijn gepensioneerden en onder leden ook de overige arbeidssituaties het vooral (helemaal) eens (leden: 89%, 91%, NL: 88%).

Staan achter de visie van de FNV over pensioenen

80%
70%

Laagopgeleid (Leden: 86%; NL: 73%)
Hoogopgeleid (Leden: 76%; NL: 64%)

Terecht dat FNV niet verder praat over pensioenakkoord

69%
59%

Laagopgeleid (Leden: 71%; NL: 64%)
Hoogopgeleid (Leden: 63%; NL: 49%)

Mensen met zwaar werk moeten eerder kunnen stoppen met werken

85%
78%

VOORAL OVERHEID EN WERKGEVERS VERANTWOORDELIJK VOOR GOED PENSIOEN

Zowel werkende leden als Nederlanders vinden dat met name de overheid en werkgevers verantwoordelijk zijn om te zorgen voor een goed pensioen. Niet verassend, leden vinden vaker dat vakbonden hier (ook) verantwoordelijk voor zijn.

De werksituatie en opleidingsniveau maakt hierbij ook enig verschil, zelfstandigen (onder leden) en hoogopgeleiden vinden vaker dat het ieders eigen verantwoordelijk is.

Wie is er volgens jou verantwoordelijk om te zorgen voor een goed pensioen?
Basis: werkzaam (n=3006)

Overheid
Leden: 76%
NL: 67%

Werkgevers
Leden: 66%
NL: 65%

Ieder voor zichzelf
Leden: 31%
NL: 38%

Vakbonden
Leden: 51%
NL: 28%

Zelfstandig (Leden: 65%; NL: 51%)
Loondienst (Leden: 29%; NL: 37%)
Hoogopgeleid (Leden: 34%; NL: 48%)
Laagopgeleid (Leden: 15%; NL: 28%)

TOELICHTINGEN

Deelnemers hebben de mogelijkheid gekregen om aan het eind nog een toelichting te geven. Een selectie van deze open antwoorden staan beneden.

Onder leden komen diverse onderwerpen naar voren. Zoals: een maximale arbeidsduur, twijfels over wat 'zwaar werk' nu precies is, mensen met een handicap moeten ook eerder kunnen stoppen, zzp'ers moeten zelf hun pensioen regelen, zorgen over of men wel (gezond) de pensioenleeftijd haalt en dat het jammer is dat FNV uit de onderhandelingen is gestapt.

- *"I.p.v. leeftijd zou gewerkte jaren een grens kunnen zijn. Bijvoorbeeld 45 jaar gewerkt, dan AOW. In de meeste zware beroepen zijn de mensen al vroeg met werken."*
- *"Wat zijn zware beroepen? Fysiek zwaar of geestelijk zwaar. Er wordt alleen maar gedacht aan het fysieke, terwijl iemand er psychisch er ook aan onderdoor kan gaan."*
- *"Ook mensen met een arbeidshandicap, vooral een fysieke handicap, moeten de mogelijkheid krijgen om eerder met pensioen te gaan."*
- *"De FNV richt zich te veel op de babyboomers en enigszins op de jongeren. Ik ben tussen de 30 en de 50 en ben straks de sjaak."*
- *"Een zzp'er kiest ervoor om ondernemer te zijn. Als ze pensioen willen opbouwen, moeten ze zelf geld reserveren."*
- *"Ervaar zelf op dit moment (63 jaar) problemen om nog zo lang te moeten doorwerken, dat ga ik niet halen."*
- *"Jammer dat de onderhandelingen stuk gelopen is, had graag gezien dat de pensioen leeftijd op 66 was blijven staan."*

Selectie open antwoorden FNV-leden

Onder Nederlanders komen de standpunten over de definitie van 'zwaar werk', zzp'ers en jongeren ook terug. Onderwerpen die ze daarnaast vaker noemen zijn dat men twijfelt of staken en actie voeren wel zinvol is, en dat men eigenlijk (nog) niet bezig is met het pensioen omdat ze te jong zijn of omdat ze niet onder een CAO vallen.

- *"Ik ben 24 dus nog niet zo erg met m'n pensioen bezig."*
- *"Geen verplicht zzp-pensioen. Iedereen kan zelf opbouwen."*
- *"Het zou goed zijn om rekening te houden met AOW van de nu-jongeren. Blijft er nog wat over?"*
- *"Ook met minder zware beroepen is het soms noodzakelijk eerder te kunnen stoppen. Denk aan allerlei medische kwalen die het lastig maken om vol mee te draaien maar geen reden zijn voor ziekte"*
- *"Ik ben tegen staken, daar trekt de regering zich toch niks van aan en gewone hardwerkende mensen zijn er de dupe van."*

Selectie open antwoorden Nederlanders (NL)

STEEKPROEF & VERANTWOORDING

STEEKPROEF

Het onderzoek is middels een online vragenlijst uitgevoerd. Via een access panel is een sample samengesteld van representatief Nederland (NL) op basis van geslacht, leeftijd en opleidingsniveau. Daarnaast is ook vrijwel iedereen van het FNV ledenpanel uitgenodigd (leden).

Gemiddelde invulduur: 3 minuten en 56 seconden.

Responspercentage ledenpanel: 36%.

Veldwerkperiode: 22 februari t/m 4 maart 2019.

Ingevuld met computer (61%), telefoon (25%) of tablet (14%).

Man
74% | 51%

Vrouw
26% | 49%

Leeftijd	Leden	NL
18 tot en met 35 jaar	2%	29%
36 tot en met 45 jaar	6%	19%
46 tot en met 55 jaar	16%	18%
56 tot en met 65 jaar	46%	20%
Ouder dan 65 jaar	30%	15%
Totaal	3863	1042

Opleidingsniveau	Leden	NL
Laag (basisonderwijs, LBO, VBO, MAVO, VMBO)	16%	20%
Gemiddeld (MBO, HAVO, VWO)	37%	47%
Hoog (HBO, WO of postdoctoraal)	45%	33%
Anders / weet ik niet / zeg ik liever niet	2%	0%
Totaal	3863	1042

Arbeidssituatie	Leden	NL
Schoolgaand / studerend	0%	4%
Werkzaam in loondienst	58%	56%
Zelfstandig ondernemer / ZZP'er	3%	7%
Werkzoekend / werkloos / bijstand	4%	7%
(Gedeeltelijk) arbeidsongeschikt	5%	8%
Gepensioneerd / VUT	29%	18%
Totaal	3863	1042

Lid
14%

Niet-lid
86%

Sector*	Leden	NL
Industrie/ agrarisch	9%	7%
Diensten	11%	16%
Publiek belang	5%	2%
Overheid en onderwijs	20%	12%
Vervoer	7%	7%
Bouw en woondiensten	5%	5%
Media en cultuur	3%	2%
Kunst & podium	1%	1%
Zorg en Welzijn	18%	18%
Metaal	9%	5%
Handel	3%	10%
Maritieme sector en waterbouw	1%	1%
Anders	7%	12%
Weet niet	0%	2%
Totaal	3855	999

* Niet uitgevraagd bij schoolgaand / studerend. *Industrie/ agrarisch* = agrarisch / groen, procesindustrie, voedingsindustrie; *Diensten* = catering, finance, horeca, ICT, recreatie, schoonmaak, uitzendbranche, zakelijke dienstverlening; *Publiek belang* = beveiliging, publieke diensten / openbaar belang, recreatie, sport, veiligheid; *Vervoer* = luchtvaart, streekvervoer, taxi, transport & logistiek, toer; *Media en cultuur* = media en reclame, grafimedia, journalistiek

GEGEVEN INFORMATIE OVER STANDPUNTEN

De FNV vindt dat iedereen een pensioen verdient en voert op 18 maart actie. Wat daarvoor nodig is, hebben ze samengevat in onderstaande punten.

1 - Bevries de AOW-leeftijd op 66 en schrap de boete op eerder stoppen met werken

Wij willen dat de (AOW-)leeftijd waarop je kunt stoppen met werken voorlopig blijft staan op 66 jaar. Want niet iedereen kan in goede gezondheid die steeds hoger wordende AOW-leeftijd halen. En door schrappen van de boete op eerder stoppen kunnen er afspraken worden gemaakt voor mensen met zwaar werk, zodat ook zij op tijd met pensioen kunnen.

2 - Indexatie van de pensioenen

Als de prijzen van bijvoorbeeld de boodschappen stijgen, is het wel zo fijn als je pensioen ook hoger wordt. Wij willen dat de pensioenen worden geïndexeerd voor iedereen: zowel voor mensen die nu met pensioen zijn als voor mensen die nu pensioen opbouwen voor later.

3 - Een pensioen voor iedereen

Als je werkt, moet je een goed pensioen op kunnen bouwen. Dat geldt voor iedereen. Het doet er niet toe of je een vast contract hebt of bijvoorbeeld zzp'er, zelfstandige of uitzendkracht bent. Want werk is werk.